

JAK JE TO S OPATŘENÍMI PRO PŘÍRODU NA SEVERU ZELENÉHO OSTROVA

Výprava za agroenvironmentálními opatřeními do Severního Irsku

Na začátku prosince uplynulého roku se vydali pracovníci Bioinstitutu Olomouc a Ministerstva zemědělství na pracovní cestu do Severního Irsku. Cílem cesty bylo seznámení s nastavením agroenvironmentálních opatření Programu rozvoje venkova (PRV) s ohledem na rozmanitost planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů, ale i na zachování či zlepšování krajinného rázu, v této asi 14 000 km² velké zemi s necelými 1 700 000 obyvateli.

Setkání s pracovníky irského Ministerstva pro zemědělství a rozvoj venkova (Department of Agriculture and Rural Development – DARD) zprostředkoval Ing. Jaroslav Pražan z Ústavu zemědělské ekonomiky a informací, který se na formulování agroenvironmentálních opatření PRV v naší republice podílí. Ředitel DARD Harry Gracey byla ta pravá osoba s odpovědným přístupem k formulaci nových agroenvironmentálních opatření (AEO), k přírodě i k lidem, kteří v ní hospodaří.

Při přípravě na setkání s pracovníky DARD nás Ing. Pražan překvapil informací, že se Harry Graceymu a jeho týmu podařilo sjednotit „pod jednu střechu“ místo pro formulování nových AEO, přijímání žádostí a vyplácení podpor za zemědělské hospodaření šetrné k přírodě. Odpadá tak zbytečná administrativa, vše je přehlednější a jednodušší lze sledovat souvislosti.

Dne 4. prosince jsme se tedy sešli v sídle Ministerstva pro zemědělství a rozvoj venkova v Cookstownu s jeho ředitelem a pracovníky odpovědnými za AEO v Severním Irsku. Teorii byl věnován celý tento den, ale byli jsme nadšeni důkladnou přípravou

Typická irská zemědělská krajina (i foto dole)

FOTO: Anna Vejvodová

přednášejících a ochotou sdělovat nám jejich poznatky a zkušenosti.

Zde se s vámi podělíme o některé zajímavosti:

Začátek podpor AEO v Severním Irsku se datuje k roku 1988. V roce 2008 bylo cca 40 % plochy zemědělské půdy (cca 13 000 žadatelů, cca 448 000 ha) pokryto závazky AEO z programového období 2000 až 2006. Nyní je cílem zvýšit plochu pokrytí závazky AEO na 50 % do roku 2013.

V rámci programu rozvoje venkova pro roky 2007–2013 dnes existují dvě opatření:

- Northern Ireland Countryside Management Scheme (NICMS) – volně přelo-

ženo se jedná o plán hospodaření v krajině Severního Irsku

- Organic Farming Scheme (OFS) – ekologické zemědělství

V roce 2008 byla formulována nová AEO – NICMS pro období 2008 až 2013 s tím, že první žadatelé o zařazení, bylo jich asi 4500, se hlásili na přelomu července/srpna 2008, z nich bylo 1999 zamítnuto (viz. schéma celého procesu). První žádosti o dotace se budou přijímat v tomto roce a první platby dostanou farmáři v roce 2010. Určujícím kritériem je environmentální hodnota farmy, která je zjišťována v průběhu vyřizování žádosti (viz. Schéma), proto na dotace nemají nárok všichni žadatelé.

Hlavními cíli nových opatření jsou:

- zastavit pokles a zajistit růst biodiverzity na zemědělské půdě
- zlepšit kvalitu vody
- zmírnit změny klimatu
- zlepšit kvalitu půdy
- zabránit marginalizaci a opuštění půdy

Prioritním cílem PRV je pokrýt 50 % zemědělské plochy závazky v NICMS do roku 2013 (předpoklad cca 18 000 žadatelů). NICMS je celofaremní opatření tj. nelze do něj vstoupit pouze s částí farmy. Závazek je sedmiletý. V okamžiku, kdy je žádost zaregistrována, kontaktují pracovníci DARD žadatele a dohodnou s ním →

Výprava za agroenvironmentálními opatřeními do Severního Irsku

termín faremního auditu, který se skládá ze tří částí:

- shrnutí pravidel NICMS – žadateli je vysvětlen princip NICMS, dochází k podpisu potvrzení, že převzal informační brožuru
- NICMS o hodnocení hospodaření farmy (hnojení, odpadové hospodářství) – probíhá pomocí checklistu
- klasifikace pozemků – všechny pozemky jsou klasifikovány podle Katalogu biotopů (zahrnuje i označení monumentů – menhirů), dále je kontrolováno, zda pozemky splňují tzv. minimální vstupní environmentální přínos (nutná podmínka vstupu), navrhuje se vhodné managementy pro jednotlivá stanoviště.

Každý účastník závazku musí:

- plnit celkové environmentální požadavky (např. příprava plánu hnojení a odpadového plánu, neobnovovat kulturní a polokulturní travní porosty a nepoužívat na nich herbicidy, nevápnit je, účastnit se školení)
- plnit požadavky cross compliance
- plnit požadavky na údržbu hranic polí
- plnit plán hnojení a odpadového hospodářství
- plnit požadavek závazku (uchování informačních publikací o NICMS)
- plnit požadavky určené pro všechna stanoviště a prvky, jak bylo stanoveno
- dodržovat požadavky tak, aby byl naplněn minimální vstupní environmentální přínos (nesmí dojít ke zhoršení stavu oproti vstupnímu stavu)
- dodržovat požadovaná opatření tak, jak bylo dohodnuto při vstupu
- účastnit se kurzů na vybraná – významná témata (např. cross-compliance)

Ekologické zemědělství je v Severním Irsku podporováno v rámci dvou opatření (OFS a NICMS). Plochy v rámci konverze (přechodné období) jsou podporovány v samostatném opatření tzv. OFS (organic farming scheme), certifikované plochy pak mohou být zařazeny do managementu pod NICMS.

V rámci OFS je vstupní výměra 1 ha (horticulture land), popřípadě 3 ha zemědělské půdy (orná půda, travní porosty – pouze založené uměle „improved“ či polopřirozené „semi-improved“). Nelze vstoupit s plochami, které jsou klasifikované jako druhově bohaté travní porosty (neexistují dodatečné náklady, které lze hradit). V Severním Irsku funguje devět certifikačních organizací ekologického zemědělství. Účast v opatření je dobrovolná a platba je možno kombinovat se SPS (jednotná platba na farmu) a ostatními opatřeními NICMS (kromě podpory pro certifikované plochy). Podpora má degresivní tendenci a závazek je pětiletý. V roce 2008 je v rámci tohoto opatření uzavřeno 98 závazků na ploše 5 814 ha. Nižší zájem o opatření je

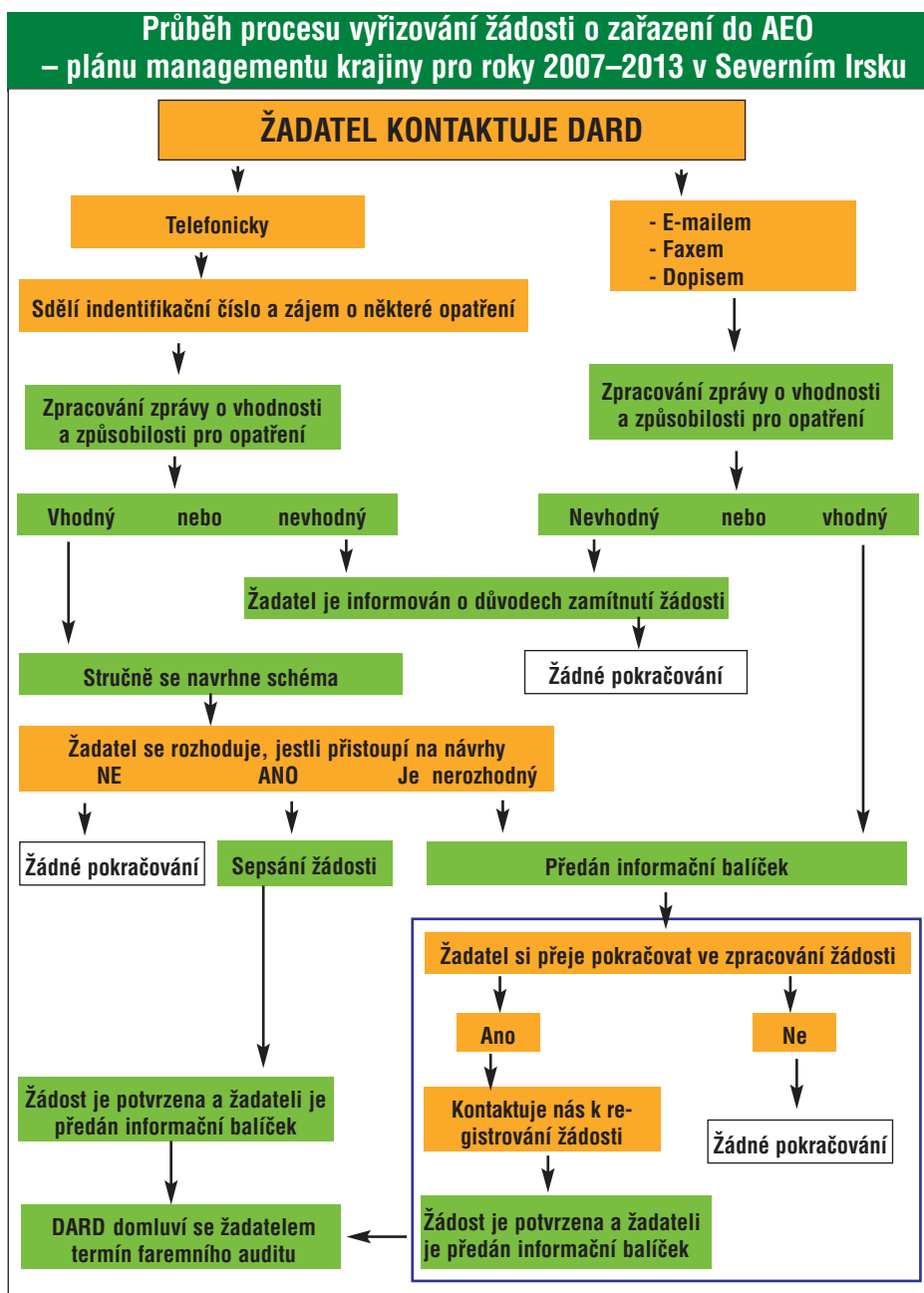
vysvětlován malou poptávkou po bioproduktech v Severním Irsku.

V pátek 5. prosince jsme navštívili farmu zařazenou do nových AEO (NICMS). Pozemky farmy zasahují do vymezeného území NATURA 2000 (je zde tedy splněna podmínka environmentální hodnoty farmy) a navazují na největší sladkovodní jezero Irsko a Britských ostrovů vůbec Lough Neagh. Majitel farmy, pan **Fred Liggett**, chová krávy bez tržní produkce mléka, zejména Limousin a křížence Belgian Blue. Hospodaří na necelých 55 ha polopřirozených travních porostů a 6 ha orné půdy, v souladu se severoirskou nitrátovou směrnicí.

Krajina Severního Irsku je opravdu neuvěřitelně zelená a velmi pečlivě obhospodářovaná. Louky a pastviny jsou rytmicky rozděleny zídkami a živými ploty. Oběma fenoménům je věnována značná pozornost a jsou předmětem agroenvironmentálních opatření.

Zdá se, že péče o zemědělskou půdu je tu tolik, že nezůstávají místa pro přírodu a z toho nakonec vycházejí příslušná opatření. Člověk musí neustále hledat míru svých zásahů do přírody a jejího využívání. Zde je na místě parafrázovat větu ekonoma **Tomáše Sedláčka**: „*Nejsme vynálezci, stavitelé, architekti ekonomiky přírody. Můžeme hrát jen roli turistů. Občas můžeme pomoci, se vši pokorou poukázat na opadávající omítku a tu a tam něco upravit.*“

Ing. Alena Malíková, Bioinstitut
Ing. Anna Vejvodová, Mze

VYSVĚTLIVKY:

Barvy tabulek

DARD – Department of Agriculture and Rural Development, Ministerstvo pro zemědělství a rozvoj venkova

POZN.: Zajímavostí je, že každý příjemce dotací dostane (proti podpisu) příručku, ve které jsou opatření velmi pečlivě, jednoduše a srozumitelně popsána, doplněna ilustrujícími fotografiemi a schémata. Je to výzva pro nová AEO v naší republice.

V ekologickém centru Sluňákov v Horce nad Moravou opět zajímavý dvoudenní seminář

Bioinstitut tentokrát přilákal zájemce o téma voda v zemědělské krajíně a ekologický chov včel

17.–18. února 2009 dorazilo na Sluňákov 48 účastníků

První den se věnoval tématu vody z různých úhlů pohledu. **Prof. Bořivoj Šarapatka** z Univerzity Palackého v Olomouci zabrousil do problematiky udržitelných systémů zemědělského hospodaření ve vztahu k vodě v krajíně. Představil poslední výsledky výzkumů, které se zabývaly znečištěním vodních zdrojů zemědělskou činností a problematikou eroze půdy.

Doporučení, které z přednášky vyplynula zahrnovala zejména protierozní opatření, oživení zemědělské půdy a akcentovala nutnost návratu rozptýlené vegetace do venkovské krajiny. Zde navázal **Ing. Milan Kouřil** z MZe, který se snažil osvětlit aktuální situaci kolem zavedení krajinných prvků do novely zemědělského zákona, které by mělo zajistit jejich větší ochranu. Také nastínil pravděpodobný vývoj dotační politiky, kdy tyto prvky již nadále nebudou zemědělcům „vystřihávány“ z registru pozemků v LPIS.

Velmi zajímavá přednáška se nesla v duchu klimatických změn od **RNDr. Jana Pokorného** ze společnosti ENKI, který se zabýval otázkami vlivu změn v zemědělské krajíně na globální oteplování Země, problematikou odvodnění krajiny a důležitostí rostlin, zejména stromů, pro mikroklima daného území. Vyzdvihl možnost aktivního přístupu, k tomuto pro běžného člověka

dost abstraktnímu problému, který má však na zemědělství velice zásadní dopad. Zdůraznil, že stromy zajišťují obrovský výpar vody a výrazně tím vyrovnávají teploty v čase i prostoru. Každý člověk má tedy možnost aktivně ovlivňovat své mikroklima v okolí a také přispívat k zadržování vody v krajíně. Tomuto zajímavému tématu se budeme v některém z příštích čísel Zpravodaje podrobněji věnovat.

Seminář doplnila krátká vycházka po okolí ekologického centra (www.slunakov.cz), kterou vedla **Ing. Olga Žerníčková** z CHKO Litovelské Pomoraví. Seznámila účastníky s revitalizačními projekty v okolí Sluňákova a aspekty říční krajiny v CHKO.

Odpoledním programem zakončil **Ing. Radomil Hradil** příjemným putováním po říčce Rokytce ve středoevropském kraji. Byl to velmi citlivý příběh o jedné říčce, která se v průběhu let změnila zásahem lidské existence.

Druhý den již přilákal mnoho zájemců o včelařství, kde se diskutovala dnešní kritická situace s úbytkem včel. **Radomil Hradil** uvedl účastníky do základních nezbytných funkcí včel pro zdravé fungování krajiny a rovněž důležitosti vyvážené diverzity krajiny pro život včel. Doktor **Antonín Přidal** z MZLU Brno otevřel účastníkům semináře fascinující říši včel a podělil se o své hluboké znalosti z ekologie opylovatelů. Zdůraznil nesmírně důležitou roli včel pro zemědělství, ale i pro divokou přírodu: „Kdyby z krajiny vymizely včely, převládly by v ní brzy rostliny větrosnubné – hlavně trávy, pestrá květena by postupně zanikla a příroda by zjednotvárnila,“ uvedl. Kromě toho je podle něho včela významným bioindikátorem kvality životního prostředí, jelikož citlivě reaguje na jeho znečištění. Celý seminář zakončil poradce pro ekologické zemědělství **Ing. Roman Rozsypal**, který shrnul zásady ekologického chovu včel a pravidla pro certifikaci včelích produktů v biokvalitě.

Seminář uspořádal Bioinstitut, o.p.s. za podpory grantu z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Markéta Sábliková a Karolína Dyrtrtová,
Bioinstitut

Zpravodaj Ekozemědělci přírodě připravil
Bioinstitut, o.p.s. Olomouc

Vaše názory a připomínky na:
marketa.sablikova@bioinstitut.cz
nebo tel.: 585 631 178.

Budova ekologického centra Sluňákov

FOTO: vha

AMALGEROL CZ s.r.o.
biotechnologie pro ekologické hospodaření

Půda je dědictví a které musíme pečovat!

Máme 60 let zkušeností:

- Biotechnologie pro RV
- Speciální listová hnojiva
- Biotechnologie pro ŽV
- Přípravky pro ošetřování zvířat

V zemích EU schváleno pro Ekologické zemědělství

www.amalgerol.cz

Výhradní dovozce pro ČR a SR je AMALGEROL CZ s.r.o.
Kostelní 34, 340 04 České Budějovice
Tel./fax: +420 387 311 471, mob. +420 724 947 566,
e-mail: info@amalgerol.cz, amalgerol@seznam.cz